

อนาคตภาพโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ในทศวรรษหน้า
(พ.ศ. 2561 – 2570)

The Scenario of Nakprasith School Wat Bangchangnua Foundation
In the Next Decade (2018 – 2027)

เครือวัลย์ เผ่าผึ้ง¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาที่พันธ์ ตรี.นพดล เชนอักษร² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์³
Kruawan Phaophung¹, Asst. Prof. Maj. Dr. Nopadol Chenaksara², And Asst. Prof. Dr. Mattana Wangthanomsak³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อวาดอนาคตภาพของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570) ด้วยระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบ EDR (Ethnographic Delphi Futures Research) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เลือกแบบเจาะจงจำนวน 21 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบบันทึกประกอบการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ค่าทางสถิติเพื่อพิจารณาฉันทามติจากแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่าของลิเคิต (Likert Rating Scale)

ผลการวิจัย พบว่า

อนาคตภาพโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570) ตามฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญปรากฏภาพอนาคตสามภาพ คือ ภาพอนาคตทางบวก (optimistic realistic scenario) ภาพอนาคตทางลบ (pessimistic realistic scenario) และภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด (most probable scenario) ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอน

ภาพอนาคตทางบวก (optimistic realistic scenario) ตามฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญคือ การบริหารของโรงเรียนมีเสถียรภาพภายใต้เครือข่ายความร่วมมือของบุคลากรภายในองค์กรและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล หลักสูตรมีความยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการและความสามารถของนักเรียนตามศักยภาพ ส่งผลให้นักเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยี มีทักษะการทำงาน และมีทักษะชีวิตและการจัดการเรียนการสอนทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแต่ยังคงคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนไว้

ภาพอนาคตทางลบ (pessimistic realistic scenario) ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นคล้อยกันจากการประเมินสถานการณ์ปัจจุบันคือ จำนวนนักเรียนลดลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและอัตราการเกิดของประชากรจนส่งผลกระทบต่อการบริหาร หลักสูตรไม่รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงหรือโลกทัศน์ทางอาชีพในทศวรรษหน้า และการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ : อนาคตภาพ, โรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

¹ปรัชญาคุษุภบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Silpakorn University

²อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²Lecturer in Department of Educational Administration, Faculty of Education, Silpakorn University

³หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³Head of the Department of Educational Administration, Faculty of Education, Silpakorn University

*ผู้ติดต่อ, อีเมล: เครือวัลย์ เผ่าผึ้ง, krua1971@hotmail.com

รับเมื่อ 17 ตุลาคม 2562 แก้ไข 18 พฤศจิกายน 2562 ตอรับ 18 พฤศจิกายน 2562

ไม่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพเนื่องจากจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป รวมทั้งขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

ภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด (most probable scenario) ที่จะนำไปสู่ภาพอนาคตทางบวก (optimistic realistic scenario) และป้องกันภาพอนาคตทางลบ (pessimistic realistic scenario) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นคล้อยกันคือโรงเรียนต้องยกระดับการบริหารด้วยระบบคุณภาพให้เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร หลักสูตรมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สามารถปรับลดเนื้อหาและเพิ่มความเข้มข้นให้เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล และจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นประโยชน์ รวมทั้งปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษา

ABSTRACT

The purpose of this research was to propose the scenario of Nakprasith School Wat Bangchangnua Foundation in the next decade (2018 – 2027). The research method was EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research). The 21 person of purposive sampling experts were source of data. Collecting and analyzing data from a record of expert interview and Likert Rating Scale questionnaires. Content analysis and the statistical: median, mode and interquartile range (Q3–Q1) were used to find the consensus of the experts group.

The research found that

The consensus of the experts group projected three scenarios of Nakprasith School Wat Bangchangnua Foundation in the next decade (2018 – 2027): optimistic realistic scenario, pessimistic realistic scenario and most probable scenario which classified into three areas: administration, curriculum and instruction.

The optimistic realistic scenario: the consensus of the experts group pointed that the school administration is stable and can respond to the digital-technology change. The school curriculum is flexible and encourages students' skills. The instruction responds to the digital-technology change. But still keeping the school moral.

The pessimistic realistic scenario: the consensus of the experts group predicted that the school administration system is affected by a decrease in the number of students. Because of the decline of birth rate and social change. The school curriculum does not meet the future careers. The instruction does not encourage the performance and the students' abilities. And lack of using instructional technology to design the learning process.

The most probable scenario: the consensus of the experts group pointed that the school administration have to raise the quality management system. Using information technology comparable to international standards. The school curriculum is always improved. And the instruction encourages educational mindset of the students.

Keywords: The scenario, Nakprasith School Wat Bangchangnua Foundation

กุ่มิหลั้ง

ปัจจุบันสถานการณ์ของการศึกษาเอกชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งระดับประเทศและระดับโลก ผ่นวกับเป็นช่วงเวลาของการปฏิรูปการศึกษา

และการปฏิรูประบบราชการตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตลอดจนเป็นช่วงการเปลี่ยนผ่านประเทศไทยเข้าสู่การพัฒนาประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) และเป็นช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ซึ่งขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งเข้าสู่ช่วงของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ดังนั้นโรงเรียนเอกชนและเครือข่ายการศึกษาเอกชนจึงต้องมีเป้าหมาย ทิศทางการบริหาร และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าวซึ่งหมายรวมถึงโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

การมองอนาคต (foresight) จึงเป็นแนวทางที่สนับสนุนแนวคิดในการกำหนดทิศทางการบริหารโรงเรียนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะเป็นกระบวนการเชิงระบบ และกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดอนาคตที่ชาญฉลาดอันเป็นประโยชน์ต่อการพยากรณ์ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่จะก่อให้เกิดโทษให้มากที่สุด หรือเผชิญหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ(โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เหมาะสม

ระเบียบวิธีวิจัย EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เป็นระเบียบวิธีวิจัยอนาคตวิธีหนึ่งที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองปรัชญาพื้นฐาน และข้อตกลงพื้นฐานของการวิจัยอนาคต โดยมีกระบวนการของการวิเคราะห์คำตอบ และมีกระบวนการของการใช้ความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญเข้ามาจับ ดังนั้นจึงได้เรื่องราวที่ชัดเจนแน่นอนมากกว่า ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาอนาคตภาพโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570) ด้วยระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เพราะเล็งเห็นว่าการระดมความคิดร่วมกันระหว่างผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารของโรงเรียนในอนาคต ทั้งนี้เพราะการมองอนาคต (foresight) จะช่วยให้เห็นประเด็นปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตที่อาจจะซ้ำรอยในปัจจุบันและมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต อันจะนำไปสู่การคาดการณ์ความเป็นไปได้ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนงาน การกำหนดทิศทางและนโยบายการบริหาร เพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทุกระดับตั้งแต่ปัจจุบันอย่างพหุการณ

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดข้อคำถามการวิจัย คือ

อนาคตภาพของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570) เป็นอย่างไร

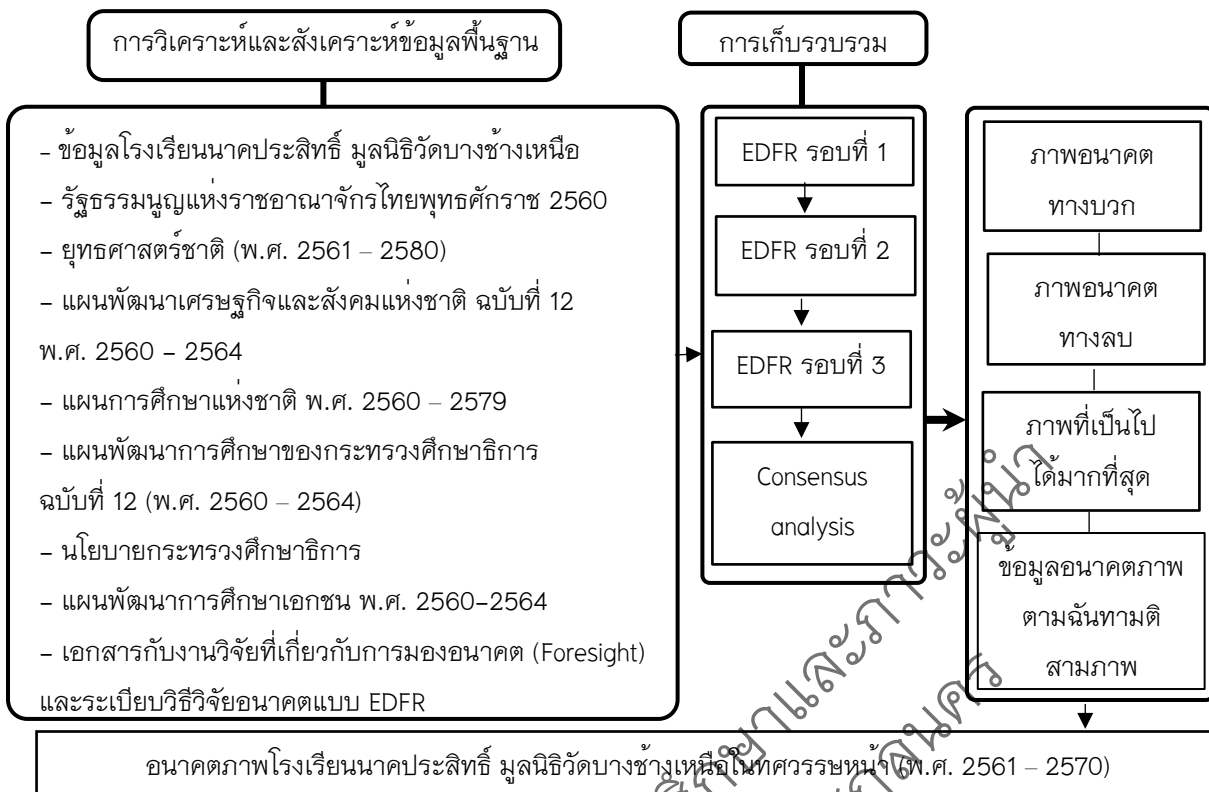
ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย คือ

เพื่อวาดอนาคตภาพของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาอนาคตภาพโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของการวิจัยที่ตั้งไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นการมองอนาคตด้วยระเบียบวิธีวิจัยอนาคตที่ต้องการวาดอนาคตภาพของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันพึงประสงค์ภายในองค์กร ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยธรรมดาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะสรุปอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา ดังนั้นการเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลจึงสำคัญมาก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 21 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่

1. กลุ่มผู้บริหารการศึกษา 7 คน ประกอบด้วย เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 1 คน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 1 คน ผู้อำนวยการกลุ่มงานทะเบียนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 1 คน ศึกษาธิการจังหวัด 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1 คน อดีตผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 1 คน และคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรอีก 1 คน
2. กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา 7 คน ประกอบด้วย ประธานมูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ผู้ลงนามแทนผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ ผู้จัดการ รองผู้อำนวยการแผนกอนุบาล รองผู้อำนวยการแผนกประถมศึกษา และรองผู้อำนวยการแผนกมัธยมศึกษา ของโรงเรียนนาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
3. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 7 คน ประกอบด้วย ผู้แทนคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา 1 คน ผู้แทนชุมชน 1 คน ผู้แทนผู้ประกอบการ 1 คน และผู้แทนศิษย์เก่า 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการทำ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) รอบที่ 1 คือแบบบันทึกประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยคำถามปลายเปิดแบบไม่ชี้แนะ

เครื่องมือที่ใช้ในการทำ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) รอบที่ 2 คือ แบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่าของลิเคิต (Likert Rating Scale) ซึ่งสร้างจากผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อย่างละเอียดจากการทำ EDFR รอบที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการทำ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) รอบที่ 3 คือแบบสอบถามที่แสดงสัญลักษณ์ข้อมูลย้อนกลับทางสถิติ ระดับความคิดเห็นที่เป็นคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในแต่ละข้อ และช่องแสดงความคิดเห็นหรือเหตุผลซึ่งพัฒนาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติจากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่าของลิเคิต (Likert Rating Scale) รอบที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คน ด้วยคำถามปลายเปิดแบบไม่ชี้แนะ จากนั้นนำข้อมูลการสัมภาษณ์ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วสร้างแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่าของลิเคิต (Likert Rating Scale) นำแบบสอบถามส่งกลับให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมอ่านและพิจารณาข้อความสภาพอนาคตทางบวก (optimistic realistic scenario) สภาพอนาคตทางลบ (pessimistic realistic scenario) และภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด (most probable scenario) ของโรงเรียนภาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า เก็บรวบรวมแบบสอบถาม จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติเพื่อพิจารณาแนวโน้มตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดก่อนนำมาเขียนรายงานอนาคตภาพโรงเรียนภาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่ามัธยฐาน (Median)
2. ค่าฐานนิยม (Mode)
3. คาพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range (Q3 – Q1))

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทำ 2 รอบ สืบเนื่องจากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นเอกพันธ์ของคำตอบ (homogeneity) และมีเอกฉันท์ (consensus) ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดซึ่งครอบคลุมเรื่องที่ศึกษามิดังนี้

ข้อมูลผลการทำ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) รอบที่ 1

ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คน ด้วยคำถามปลายเปิดแบบไม่ชี้แนะโดยเริ่มจากสภาพอนาคตทางบวก (optimistic realistic scenario) ต่อด้วยสภาพอนาคตทางลบ (pessimistic realistic scenario) และตามด้วยภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด (most probable scenario) ของโรงเรียนภาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า เมื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อย่างละเอียดพบว่าผู้เชี่ยวชาญต่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันในรายชื่อตามบริบทและประสบการณ์ของแต่ละคน แต่เมื่อนำข้อมูลรายชื่อมาสังเคราะห์สามารถจำแนกเป็นรายด้านได้ 3 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอน

ข้อมูลผลการทำ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) รอบที่ 2

ภาพอนาคตทางบวก (optimistic realistic scenario) ของโรงเรียนภาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570) ที่มีค่าทางสถิติตามเกณฑ์แนวโน้มมีจำนวน 22 ข้อ จำแนกตามรายด้านได้ดังนี้

ด้านการบริหารมี 12 ข้อ ได้แก่ 1) โรงเรียนมีนโยบายและเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ชัดเจน
ทุกระดับการศึกษา 2) โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารองค์กรชัดเจน 3) คณะกรรมการบริหารสถานศึกษามีบทบาท
และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง 4) การเงินและงบประมาณเป็นระบบ โปร่งใส และเพียงพอต่อการบริหาร
5) ห้องเรียนและห้องปฏิบัติการของโรงเรียนมีลักษณะเป็น Google Classroom 6) ศูนย์วิทยบริการของโรงเรียนมีลักษณะ
เป็น Digital Library 7) อาคารเรียนของโรงเรียนมีลักษณะเป็น Smart Building เพื่อรองรับและเอื้อต่อการเรียนรู้ในยุค
ดิจิทัล 8) สื่อ แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และครุภัณฑ์ ทันสมัย สอดคล้องกับการจัดการศึกษา 9) โรงเรียน
นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารอย่างเป็นระบบ และวางระบบเครือข่ายภายในโรงเรียนด้วยการสแกน QR
Code 10) บุคลากรระดับผู้บริหารทุกระดับการศึกษามีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถตรงตามบทบาทหน้าที่ที่
รับผิดชอบ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 11) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และ 12) ครูและบุคลากรมี
สถานภาพที่มั่นคง มีสวัสดิการที่ดีภายใต้การกำกับดูแลของกองทุนสงเคราะห์ครูและบุคลากรของมูลนิธิวัดบางช้างเหนือ

ด้านหลักสูตรมี 5 ข้อ ได้แก่ 1) โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่แยกกลุ่มเป้าหมายชัดเจน
ตามพัฒนาการและความถนัดของนักเรียน 2) โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพเพื่ออนาคต
3) โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่น ไม่กำหนดกรอบ เปิดโอกาสให้นักเรียนจัดแผนการเรียนและกำหนดเป้าหมาย
เองในระดับมัธยมศึกษา 4) โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มพิเศษ (Gifted Child) ที่ต้องการศึกษา
ต่อในสาขาวิชาชีพระดับสูง อาทิ แพทย์ วิศวกร บัญชี (Advance Curriculum) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
และ 5) โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์และ
คณิตศาสตร์ (Super Advance Curriculum) โดยใช้ภาษาอังกฤษจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ด้านการจัดการเรียนการสอนมี 5 ข้อ ได้แก่ 1) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้
ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและวิทยาการคอมพิวเตอร์ 2) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนระบบออนไลน์ หรือ Open Classroom
3) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการศาสตร์ มีความเป็นสากล เน้นทักษะการคิด ทักษะอาชีพ ทักษะทางภาษา
ทักษะชีวิต และคุณธรรม จริยธรรม 4) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษา/หน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ
และ 5) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนจัดทำนวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์

ภาพอนาคตทางลบ (pessimistic realistic scenario) ของโรงเรียนภาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ
ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 - 2570) ที่มีความกังวลติดตามเกณฑ์มาตรฐานที่มีจำนวน 16 ข้อ จำแนกตามรายด้านได้ดังนี้

ด้านการบริหารมี 8 ข้อ ได้แก่ 1) ครูขาดศรัทธาในวิชาชีพ มีแนวคิดต่อการจัดการศึกษาที่แตกต่าง
จากเดิม และไม่รักองค์กร 2) จำนวนครูไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียนที่ลดลงส่งผลให้โรงเรียนรับภาระค่าใช้จ่ายอัตรา
เงินเดือน 3) การขาดแคลนครูที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากลาออกไปสอบบรรจุ จึงมีแต่ครูจบใหม่ 4) บุคลากรระดับ
ผู้บริหารขาดภาพอนาคต และขาดทิศทางการบริหารที่ชัดเจน 5) งบประมาณน้อยลงสืบเนื่องจากจำนวนนักเรียนลดลง
หรือภาวะเศรษฐกิจ 6) ผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่น และขาดความไว้วางใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน 7) จำนวน
นักเรียนลดลงสืบเนื่องจากอัตราการเกิดน้อยลง และ 8) จำนวนนักเรียนลดลงสืบเนื่องจากการแข่งขันทางการศึกษา
ภายในพื้นที่สูง

ด้านหลักสูตรมี 3 ข้อ ได้แก่ 1) หลักสูตรไม่รองรับการเปลี่ยนแปลงหรือโลกทัศน์ทางอาชีพใน
ทศวรรษหน้า 2) โครงสร้างรายวิชาไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและอัตรากำลังคนที่ขาดแคลนในตลาดแรงงาน
ทั้งระดับชาติและนานาชาติ หรือนโยบายการจัดการศึกษาชาติ และ 3) การวัดผลประเมินผลมุ่งพัฒนาแต่ความรู้
ทางวิชาการส่งผลให้คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนน้อยลง

ด้านการจัดการเรียนการสอนมี 5 ข้อ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนขาดคุณภาพเพราะครูดูแลไม่ทั่วถึงเนื่องจากจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป 2) การจัดการเรียนการสอนไม่ตอบสนองสมรรถนะของนักเรียนเนื่องจากการจัดห้องเรียนไม่คำนึงถึงความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างสติปัญญาส่งผลให้นักเรียนกลุ่มปัญญาเลิศไม่ได้รับการส่งเสริม ส่วนนักเรียนกลุ่มอ่อนก็ไม่ได้รับการพัฒนา 3) จำนวนเด็กพิเศษเพิ่มขึ้นแต่ไม่ได้รับการดูแลอย่างถูกวิธี 4) คุณภาพนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพเพราะขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง และ 5) ครูไม่มีความชำนาญในการสอนคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด (most probable scenario) ของโรงเรียนภาคประสิทธิ์ มูลนิธิวัดบางช้างเหนือ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2561 – 2570) ที่มีค่าทางสถิติตามเกณฑ์ฉันทามติมีจำนวน 23 ข้อ จำแนกตามรายด้านได้ดังนี้

ด้านการบริหารมี 18 ข้อ ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และมีความเป็นสากล 2) การปรับการบริหารให้เป็นแบบแนวระนาบคือมีคณะกรรมการรับผิดชอบกระบวนการทำงานทุกระดับการศึกษา โดยแบ่งหน้าที่ตามความรู้ความสามารถ 3) การบริหารเกิดจากการสังเคราะห์ความต้องการร่วมกันของบุคลากรทุกระดับ 4) การบริหารมุ่งอัตลักษณ์ของนักเรียนชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ 5) การนิเทศ ติดตามการบริหารเป็นระบบ ชัดเจน 6) การประเมินผลการบริหารผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 7) การส่งเสริมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และโปร่งใส เพื่อสร้างความเข้มแข็ง 8) การปรับค่าธรรมเนียมการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจของผู้รับบริการ 9) การเป็นสถานศึกษาสำหรับชุมชนหรือประชาชนโดยไม่มุ่งหวังผลเชิงธุรกิจ 10) การจัดตั้งกองทุนมูลนิธิวัดบางช้างเหนือเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์เพื่อให้โอกาสทางการศึกษาและสร้างภาพลักษณ์ 11) การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับเทคโนโลยีทางการศึกษาที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว 12) การสนับสนุนด้าน software เพื่อให้นักเรียนดาวน์โหลด application ในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง 13) การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองตามความต้องการเพื่อเติมเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล (Individualize Professional Development) 14) การนำบุคลากรหรือวิทยากรภายนอกที่มีประสบการณ์สูงมาสอนนักเรียนในกลุ่มสาขาวิชาที่ขาดแคลนแทนการบรรจุครูประจำการ 15) การปรับทัศนคติหรือวิถีคิดของบุคลากรในองค์กรทุกระดับไม่มุ่งผลประโยชน์ของนักเรียนเชิงวิชาการเพียงอย่างเดียว 16) การกระตุ้นให้บุคลากรทุกระดับมีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน (accountability) จนเกิดเอกภาพแห่งความพยายาม (unity of effort) ที่มุ่งสู่เป้าหมายการจัดการศึกษาร่วมกัน 17) การถอดบทเรียนจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ และ 18) การปรับภูมิทัศน์ อาคาร สถานที่ หรือการให้บริการต่าง ๆ ให้สะดวก และปลอดภัยทั้งต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตเพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนในอนาคต

ด้านหลักสูตรมี 2 ข้อ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อรองรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ และ 2) การพัฒนาหลักสูตรที่รองรับความสนใจของนักเรียนเพื่อต่อยอดการศึกษาในอนาคต เช่น หลักสูตรวิศวกรรมพื้นฐาน หลักสูตรทางภาษา หรือหลักสูตรการทำอาหาร

ด้านการจัดการเรียนการสอนมี 3 ข้อ ได้แก่ 1) การส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ และตอบสนองต่อความหลากหลายของนักเรียน 2) การส่งเสริม สนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิด (mindset) เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนเห็นความสำคัญ ประโยชน์ และภาพอนาคตทางการศึกษาของตนเอง และ 3) การกำหนดระเบียบหรือมาตรการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

ภาพอนาคตทางบวก (optimistic realistic scenario) ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นคล้อยกันสรุปได้ว่า การบริหารของโรงเรียนเป็นระบบ ชัดเจน โปร่งใส และทันสมัยภายใต้เครือข่ายความร่วมมือของบุคลากรภายในองค์กร ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลและมีเสถียรภาพ หลักสูตรมีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการทำงาน ส่งผลให้นักเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต และการจัดการเรียนการสอนทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแต่ยังคงคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนไว้ เหตุที่ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติเช่นนี้เป็นเพราะว่า ปัจจุบันทุกประเทศทั่วโลกต่างตื่นตัวและเร่งปฏิรูปการศึกษาจากการผลักดันของเซอร์เคน โรบินสัน (2551, หน้า 1) นักการศึกษาระดับโลกที่เน้นย้ำความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการจัดการศึกษาระบบโรงงาน มาเป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งวิจารณ์ พาณิช (2555, หน้า 18) ผู้มีบทบาทสำคัญของประเทศไทยในการสร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการทางวิจัยและการจัดการความรู้ก็มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่การเตรียมคนออกไปทำงานในสายพานการผลิตในยุคอุตสาหกรรมเหมือนศตวรรษที่ 20 หรือศตวรรษที่ 19 แต่ต้องเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องพัฒนาการบริหารที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงต้องส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอันจะนำไปสู่แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงแบบปฏิรูป ทั้งนี้งานวิจัยของตะวันออก สือกระแสร (2556, หน้า 124 - 125) เป็นอีกหนึ่งข้อมูลที่น่าสนับสนุนว่าการบริหารโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศนั้นผู้บริหารควรมีความเป็นผู้นำและเป็นผู้บริหารมืออาชีพ บริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้เทคโนโลยีในการบริหาร และใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน ยิ่งไปกว่านั้นยังมีมุมมองเพิ่มเติมของกิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย (2562, หน้า 1) ซึ่งสนับสนุนฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญข้างต้นที่ว่า การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องไม่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเพียงอย่างเดียว ควรมุ่งผลสัมฤทธิ์ด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องปลูกฝังด้วยเช่นกันได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม การเป็นพลเมืองที่ดี และความเป็นผู้ประกอบการ รวมไปถึงการคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาได้ มีทักษะด้านเทคโนโลยีเพียงพอต่อการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์และพร้อมที่จะทำงานทุกแห่งในโลก

ภาพอนาคตทางลบ (pessimistic realistic scenario) ที่ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเห็นคล้อยกันว่ามีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ในทศวรรษหน้าภายใต้การประเมินสถานการณ์ปัจจุบันสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและอัตราการเกิดของประชากรจะเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักเรียนจนส่งผลกระทบต่อการบริหาร หลักสูตรไม่รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงหรือโลกทัศน์ทางอาชีพในทศวรรษหน้า และการจัดการเรียนการสอนไม่ส่งเสริมพัฒนาการและไม่ตอบสนองสมรรถนะตามระดับความสามารถของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพเนื่องจากขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง ตลอดจนครูขาดคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในอนาคตอันใกล้แนวโน้มทั้งหมดนี้อาจจะเป็นปัญหาต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและโอกาสทางการแข่งขันของโรงเรียน เหตุที่ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติเช่นนี้เป็นเพราะว่าผลการฉายภาพประชากรของปัทมา ว่าพัฒนางศ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล (2549, หน้า 34 - 41) โดยตั้งฐานจากเมื่อกลางปี พ.ศ. 2548 พบว่า แต่ละปีอัตราเพิ่มประชากรค่อย ๆ ลดลง ๆ และในปี พ.ศ. 2565 ดูเหมือนว่าจะเป็นปีที่ประชากรไทยถึงจุดอิมมิตัว อัตราเกิดจะอยู่ในระดับใกล้เคียงกับอัตราตาย ทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรใกล้เคียงกับศูนย์ จำนวนเกิดในแต่ละปีพอ ๆ กับจำนวนตาย แสดงว่าประชากรไทยจะถึงจุดอิมมิตัวที่จำนวนประมาณ 65 ล้านคนในราวปี พ.ศ. 2565 ยิ่งไปกว่านั้นผลการศึกษาของเมอร์เน (Murnane) (2561, หน้า 1) ศาสตราจารย์ด้านการศึกษาและสังคมของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดซึ่งชี้ให้เห็นว่ารายได้ของครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนในโรงเรียนเอกชน

ฉะนั้นในยุคปัจจุบันถ้าโรงเรียนยังไม่พัฒนาคุณภาพและระบบการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเงินโลกที่มีความผันผวนในเกณฑ์สูง ก็อาจต้องประสบปัญหาด้านการบริหารอย่างแน่นอนเนื่องจากจำนวนนักเรียนลดลง ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และนำนวัตกรรมการศึกษาไปบริหารทั้งด้านหลักสูตรที่ต้องหลากหลายและบูรณาการให้สอดคล้องกับความแตกต่างของนักเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและคุณธรรม รวมทั้งด้านการบริหารที่อิสระและสอดคล้องกับศักยภาพและความพร้อมของโรงเรียนและชุมชนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพื่อเพิ่มโอกาสอันจะนำมาซึ่งคุณภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน

ภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด (most probable scenario) ที่จะนำไปสู่ภาพอนาคตทางบวก (optimistic realistic scenario) และป้องกันภาพอนาคตทางลบ (pessimistic realistic scenario) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นคล้อยกันสรุปได้ว่า โรงเรียนต้องยกระดับการบริหารด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) ให้เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล พัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ทันสมัย รองรับความถนัด ความสามารถของนักเรียน และส่งเสริมอาชีพ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สามารถปรับลดเนื้อหาและเพิ่มความเข้มข้นให้เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล ในขณะเดียวกันต้องจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นประโยชน์ รวมทั้งปลูกฝังให้นักเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาอย่างแท้จริง เหตุที่ผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติเช่นนี้เป็นเพราะว่า ผลการวิจัยของสมพร ยอดคำเนิน (2558, บทคัดย่อ) ซึ่งเห็นว่าแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลตามอนาคตภาพนั้นโรงเรียนต้องกำหนดนโยบายที่วางเป้าหมายด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างชัดเจนโดยคำนึงถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ต้องพัฒนาครูให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ มีจิตใจและจรรยาบรรณที่ดีงามอย่างต่อเนื่อง ต้องจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัยที่สะดวก สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอตามมาตรฐานสากล รวมทั้งต้องสามารถนำนโยบายมาสู่ยุทธศาสตร์และนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงต้องปรับกระบวนทัศน์ เปลี่ยนแปลงเทคนิค วิธีการ กลยุทธ์ และรูปแบบการบริหารอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาและเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสืบไปเพื่อให้อนาคตภาพเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 โรงเรียนควรจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงจากการประเมินสถานการณ์ปัจจุบันในทุกมิติเพื่อกำหนดกลยุทธ์และทิศทางการบริหารที่รองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทุกระดับ
- 1.2 โรงเรียนจำเป็นต้องสร้างรูปแบบหรือโมเดลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเพื่อสร้างภาพอนาคตทางบวกและยับยั้งภาพอนาคตทางลบอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง
- 1.3 โรงเรียนต้องปรับระบบการบริหารเป็นแบบแนวระนาบที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงแบบปฏิรูป (Transformational Change) ให้เป็นรูปธรรม
- 1.4 โรงเรียนต้องปฏิรูประบบการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แตกต่างจากภาครัฐ
- 1.5 โรงเรียนต้องปฏิรูประบบการพัฒนาคุณภาพครูให้มีศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

- 2.1 การวิจัยแนวทางหรือกลยุทธ์การบริหารสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21
- 2.2 การวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในศตวรรษที่ 21 หรือตัวบ่งชี้มูลค่าเพิ่มด้านวิชาการ
- 2.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย. (2562). *วิสัยทัศน์ทางการศึกษาของไทย: มองสู่นาคต*, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.cola.kku.ac.th/main2/images/POR/RS/2557/1.An%20Educational%20Vision%20for%20ThailandLooking%20to%20the%20future.pdf>.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2548). “ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDFR,”. *วารสารการบริหารการศึกษา วิทยาลัยขอนแก่น*. 1(2).
- ตะวัน ลือกระแสร. (2556). “ยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ,”. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*. 6(3).
- ปัทมา วาพัฒน์วงศ์ และปราโมทย์ ประสาทกุล. (2549). *ประชากรไทยในอนาคต*, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/IPSR/AnnualConference/ Conferencell/ Article/Download/Article02.pdf>
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สมพร ยอดคำเนิน. (2558). *อนาคตภาพโรงเรียนอนุบาลฤทธิยะวรรณาลัย*. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Andersen, P. D. and R. Birgitte. (2014). *Introduction to Foresight and Foresight Processes in Practice*. Denmark: DTU library.
- Makolandra, J. (2012). *21st Century Theories of Education Administration*. Texas: Rice University.
- Richard J. Murnane. “Long-Term Trends in Private School Enrollments by Family Income,”. January–March 2018. 4(1). *AERA Open*.
- Robinson, K. (2008). *Changing Education Paradigms*. London: RSA.